

Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland

Sammanfattning av statusrapport 6

03.12.2024

Kära läsare,

Det du håller i din hand är en sammanfattning av den sjätte statusrapporten för utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland.

Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland manifesterades 2016 och en andra upplaga publicerades 2023. Genomförandet av agendan följs upp med regelbundna statusrapporter. De tidigare statusrapporterna har utkommit enligt följande:

Statusrapport 1 – 2017
Statusrapport 2 – 2018
Statusrapport 3 – 2019
Statusrapport 4 - 2020
Statusrapport 5 - 2022

Statusrapport 6 finns i sin helhet att läsa på:

www.barkraft.ax/nulaget
www.regeringen.ax/alands-utvecklings-hallbarhetsagenda

barkraft.ax

Sammanfattning av statusrapport 6 för Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland

Utgiven 3 december 2024

Statusrapport 6 är framtagen inom ramen för nätverket barkraft.ax och är fastställd av utvecklings- och hållbarhetsrådet

Formgivning: Hållbarhetslotsarna i nätverket barkraft.ax, Sofia Enholm och Elise Åkerblom

Redaktion: Beredningsgruppen inom arbetsgruppen för koordinering och rapportering (KORA)

Omslagsillustration: Amanda Valkonen

Innehåll

**Utvecklings- och
hållbarhetsrådet blickar framåt**
sid 4-5

**Lagtingets gruppleदारforum:
Vi har det politiska ansvaret
för hållbarhetsarbetet**
sid 6-7

**Nuläge i förhållande till de sju
strategiska utvecklingsmålen**
sid 8-13

Tack och förlåt
sid 14

Utvecklings- och hållbarhetsrådet blickar framåt

Grön, gul, orange eller röd tumme? Är målen i färd med att uppnås eller ligger vi fortfarande långt därifrån? För första gången har nu samtliga mål i utvecklings- och hållbarhetsagendan fått betyg. Syftet är att på ett lättillgängligt sätt visa upp arbetet som pågår inom Bärkraft. Men syftet är även att kritiskt syna och granska i vilken mån ambitioner går hand i hand med verkstad.

Bilden som träder fram är tudelad. Å ena sidan är det mycket som händer i det åländska samhället. Hela 211 åtgärder är på gång inom Bärkraft. Åtgärderna varierar mellan stort och smått. Det kan handla om allt från att skydda lekplatser för fiskar till att effektivisera energianvändningen i samhället i stort, från att skapa förutsättningar för flera laddstolpar i gatumiljön till att skapa trädgårdar för grönsaksodling på åländska skolgårdar. Gemensamt är att de alla knuffar Åland lite närmare de sju mål som företrädare för politik, näringsliv och civilsamhälle enades om 2016.

Men samtidigt står det också klart att mycket återstår att göra. De gula, orangea och röda tummarna dominerar. Ett annat sätt att uttrycka samma sak är att data enligt huvudindikatorerna tydligt visar att resan till måluppfyllelse fortfarande är lång, inom många områden. Mycket görs i det åländska samhället och mycket är på gång. Men högst sannolikt är det – med pågående och befintliga insatser – inte tillräckligt för att Åland ska nå målen till 2030.

Det är viktigt att söka inspiration i framgångarna. Sådana finns otvetydigt i föreliggande statusrapport. Växthusgasutsläppen per invånare minskade med hela 44% under perioden 2005 till 2022, för att ta ett exempel ur högen. Stegvis och långsiktigt är ett skifte på gång. Det handlar om hur vi värmer våra hus, hur vi producerar vår el och hur vi tar oss fram i trafiken. I allt högre grad ersätts fossila bränslen med förnyelsebara energikällor. Andelen vindkraft i förhållande till den åländska elanvändningen är i dag imponerande 55,5 procent. Ytterligare ett exempel på framgång kommer

Mycket görs i det åländska samhället och mycket är på gång. Men högst sannolikt är det – med pågående och befintliga insatser – inte tillräckligt för att Åland ska nå målen till 2030.

från området hållbar produktion och konsumtion. Den negativa trenden med ökande avfallsmängder har brutits och vänt. Kanske ser vi här ett tecken och förhoppningsvis ett trendskifte på att vi nu blivit bättre på att återanvända. I takt med att intresset för lokalt och hållbart producerade varor ökar hos konsumenterna finns alla förutsättningar att komma ännu närmare målet. Även det offentliga har här alla möjligheter att visa vägen.

Men minst lika viktigt som att lyfta fram de goda exemplen är att mobilisera och kraftsamla inför kvarvarande utmaningar. Att göra det går endast om det finns en saklig och ärlig analys i botten. Exempelvis kan vi inte tala om att alla känner tillit så länge sexuellt och fysiskt våld är en del av den åländska verkligheten. Fakta är dessvärre att unga tjejer på Åland i högre grad än unga tjejer i landet i stort upplever sexuellt våld i sin vardag (Hälsa i skolan 2023). Hur kan detta vara möjligt i vårt lilla trygga lokalsamhälle och framför allt vad gör vi åt det?

Vid sidan av utmaningar kring hälsa och välmående kommer den allt tuffare ekonomiska situationen för många. Hushållen har under senaste år pressats av höga räntor och hög inflation. Finansieringen av välfärdssamhället är allt svårare både på Åland och i Finland i stort. Hur upprätthåller vi servicenivåer när vi blir allt äldre? Allt det här är förstås också en utmaning för hållbarhetsarbetet framåt. Arbetet med de sju

Bakre raden: förvaltningschef John Eriksson, Marcus Koskinen-Hagman, Niklas Lampi, Mikael Lundell, Susanne Olofsson, Martha Hannus, lantråd Katrin Sjögren. Främre raden: huvudsekreterare Micke Larsson, Jonas Wilén, Rebecka Eriksson, Josefine Egenfelt, Karl Wahlman, Minna Hellström, finansminister Mats Perämaa. Talman Jörgen Pettersson saknas på bilden.

strategiska huvudmålen sker inte och kan inte ske i en bubbla. Om människor inte har ett arbete att gå till riskerar saker som biodiversitet att hamna långt ned på listan.

Det går heller inte att bortse från att tillståndet för Östersjön är fortsatt mycket allvarligt, trots decennier av insatser och politiska initiativ. Helcom (2023) slår i sin senaste utvärdering fast att Östersjön är utsatt för fortsatt, rentav ökande tryck på grund av övergödning, föroreningar och klimatförändring. Havet är för Åland en existentiell fråga. Det handlar om vår närmiljö, vår attraktionskraft, trivseln i vardagen, arbetsplatser och välfärd. Fortsatta åtgärder lokalt och internationellt krävs för att vända utvecklingen.

Det är också vår övertygelse att hållbarhetsarbetet skänker ytterligare mervärde till berättelsen om Åland.

Alla utmaningar till trots finns en stor styrka i det småskaliga, självstyrda lokalsamhället där beslutsvägarna är korta och anpassningsförmågan stor. Det är också vår övertygelse att hållbarhetsarbetet skänker ytterligare mervärde till berättelsen om Åland. För några år sedan publicerades en europeisk studie

(Afry, 2021) som visade att en mycket stor del av unga i framtiden helst vill bo på mindre orter eller i mindre städer. Europas ungdomar fick frågor om framtiden och om vad som var viktigt vid val av boendeort.

Endast drygt 10 procent av de tillfrågade uppgav att de vill bo i städer med flera miljoner invånare. De flesta unga vill hellre bo på mindre ställen. Fler och fler uppskattar fördelarna med livet på mindre orter och i mindre städer. Relativt basala faktorer rankas högt när unga väljer var de vill bo: närhet till familj och vänner, grönområden, fungerande kollektivtrafik, natur, hav samt idrotts- och kulturliv.

Till det här kan läggas kombinationen av självstyrelse, demilitarisering och neutralisering som utgör Ålandsexemplet. Debatten har nu blivit väldigt inriktad på militärt försvar vilket är förståeligt eftersom det pågår krig i vårt närområde. Men man får inte glömma bort att en viktig del av säkerhetspolitiken utgörs av diplomati, att hedra ingångna avtal och konventioner samt befolkningens och samhällets motståndskraft. Ålandsmodellen som en minoritets- och konfliktlösning med självstyrelsen och demilitariseringen kan här tjäna som det goda exemplet precis på samma vis som Ålands internationella samarbete kring hållbar utveckling gör det.

Utvecklings- och hållbarhetsrådet

Lagtingets gruppleddarforum: Vi har det politiska ansvaret för hållbarhetsarbetet

När Ålands lagting år 2014 fattade sitt historiska beslut att Åland år 2051 ska vara ett till fullo hållbart samhälle var det ett allvarligt åtagande, även om man inte visste exakt hur målet ska nås, eller vad nästa steg skulle vara. Målet var satt, nio lagting framåt skulle jobba för samma mål. Sittande lagting är det tredje i ordningen att ta facklan vidare.

Efter det har arbetet med kraft tagits vidare både genom utvecklings- och hållbarhetsagendan och bärkraft-nätverket, under den starka och mångbottnade devisen “Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar”. Alla aspekter av blomstrande, bärkraftighet och fred är det som bygger ett starkt samhälle och det utgör själva utgångspunkten för lagtingets politiska arbete.

Ålands lagting vill fortsätta att aktivt sträva mot det mål vi uttryckt, både i vårt dagliga arbete och genom våra olika plattformar.

Lagtinget har som lagstiftande församling och som ansvarig för ekonomi och budget fått lära sig att hållbarhet både kostar och att hållbarhet sparar. Det är därför viktigt att lagtinget fortsätter utbilda sig i vilka principer för hållbarhet vi jobbar efter och hur de kan prioriteras och uppnås genom konkreta politiska beslut. Här ser vi att det är viktigt att efter varje val se till att både nya och gamla ledamöter har tillräcklig kunskap om mål och metoder i bärkraftsarbetet.

Hållbarhet ska självklart vara en folkrörelse och ett gräsrotsengagemang, men vi ser också att många av besluten, både i lagstiftning och resurstilldelning måste komma uppifrån, från lagting och regering. Det ansvaret har vi folkvalda.

Det strategiska utvecklingsmål som direkt berör både lagtingets arbete och den åländska demokratis livskraft är mål 2, om tillit och delaktighet.

Lagtingets partier har valt som mål för mandatperioden att jobba för att stärka medborgarnas delaktighet i politiska beslut, och medborgarnas tillit till demokratiska institutioner.

Ett viktigt mått är naturligtvis deltagande i val. Där bör målet vara att höja valdeltagandet, alldeles särskilt bland unga väljare. Det är ett delat ansvar mellan regeringen, lagtinget som institution och lagtingets partier.

Hållbarhet ska självklart
vara en folkrörelse och
ett gräsrotsengagemang,
men vi ser också att
många av besluten, både i
lagstiftning och
resurstilldelning måste
komma uppifrån, från
lagting och regering.
Det ansvaret har vi
folkvalda.

Vi i lagtinget vill också aktivt jobba med att öka medborgarnas intresse för och kunskap om samhällets processer och möjligheter till utveckling. Det vill vi göra genom att skapa ett mer öppet och välkomnande lagting med mera dialogmöten, en mer välkomnande byggnad och ett större engagemang från parlamentariker gentemot civilsamhället.

Vi är bekymrade över den polarisering som sker i samhället, där gemensamma värderingar och mellanmännisklig tillit urholkas. Vi ser också hur vi som politiker i vissa fall både speglar och förstärker denna polarisering.

Vår ambition är att politiken ska vara en anständig, saklig och faktabaserad arena som styrs av respekt för mångfalden av människor och åsikter för ett gemensamt bästa. Sociala medier kan vara en fantastisk arena för samtal, tillgängligt och öppet för alla, men vi har också sett hur den offentliga debatten förgrovas och hur människor drar sig undan samhällsengagemang för att inte utsättas för osakliga påhopp och social bestraffning.

Ålands lagting kommer att aktivt jobba med att upprätthålla medborgarnas förtroende för lagtinget som institution och för ökade möjligheter till dialog.

Vi undertecknade avser under mandatperioden

- utveckla lagtinget som en jämställd och jämlik arbetsplats
- öppna upp lagtingshuset för fler besökare och grupper, med målsättningen att fler ålänningar under mandatperioden åtminstone besökt lagtinget
- ordna flera utbildningar kring hållbarhet och hur vi uppnår vår målsättning
- ordna gemensamma dialogmöten med medborgarna kring viktiga frågor

Ålands lagting ska bidra till och utveckla ett blomstrande åländskt samhälle.

Lagtingets gruppleddarforum

Nuläge i förhållande till de sju strategiska utvecklingsmålen

Nulägesanalysen redogör för status för varje strategiskt utvecklingsmål och dess olika delmål. Nulägesanalysen är gjord av målteamen för respektive mål inom arbetsgruppen för koordinering och rapportering. I vissa fall har målteamen kunnat förlita sig på huvudindikatorer med tidsserier och tydliga trender, medan analysen i andra fall har tagit hjälp av data som inte utgör huvudindikatorer, så kallade delindikatorer. I ytterligare andra fall har bedömningen baserats på den sakkunskap som målteamen besitter. Således ska nulägesanalysen som helhet betraktas som bästa möjliga bedömning utifrån förutsättningarna, snarare än en strikt vetenskaplig utvärdering av verkligheten. Då huvudindikatorerna är utvalda för att vara riktgivande för status för vart och ett strategiskt utvecklingsmål, baseras nulägesstatus för målen som helhet på huvudindikatorerna enbart.

KORA-gruppen

Arbetsgruppen för koordinering och rapportering (KORA) har som uppdrag att dels koordinera implementeringen av utvecklings- och hållbarhetsagendans sju strategiska utvecklingsmål, dels ansvara för rapporteringen av implementeringen. Koordineringen sker med hjälp av färdplaner för uppnåendet av respektive mål. Rapporteringen sker dels genom att aktuell status för indikatorer rapporteras löpande på bärkraft.ax-hemsidan och dels genom framtagandet av statusrapporter som fastställs av utvecklings- och hållbarhetsrådet.

Målteam

Varje strategiskt utvecklingsmål i Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland har en av Utvecklings- och hållbarhetsrådet utsedd målansvarig, processledare samt en ansvarig ledande tjänsteman inom landskapsförvaltningen. Dessa personer ingår i KORA. Därtill finns också en ansvarig minister. Till sin hjälp har varje målansvarig målteam bestående av sakkunniga från olika sektorer i samhället.

Vad betyder tummen?

Vi är på väg åt rätt håll, goda möjligheter att mål/delmål nås 2030 med befintliga åtgärder

Mycket görs men inte tillräckligt, osannolikt att mål/delmål nås 2030 med befintliga åtgärder

Vi har gjort framsteg men de har nu avstannat, oklart om mål/delmål nås 2030 med befintliga åtgärder

Vi är på väg åt fel håll, mycket osannolikt att mål/delmål uppnås till 2030 med befintliga åtgärder

Sju mål som strävar framåt: viktiga framsteg

Folkhälsostrategin som antogs år 2023 ger en bra överblick över hälsoläget på Åland och ger en bra grund för konkreta åtgärder, och fortsatt folkhälsostrategiskt arbete.

Framtagandet av tillitsstudie för Åland har bidragit till att öka kunskap och är samtidigt ett redskap i arbetet för att öka tillit. Den senaste studien (2022) satte ljus på en hög frekvens av upplevd korruption på Åland, framför allt så kallad vänskapskorruption, vilket visar att vi behöver arbeta mer konkret för att främja att alla känner tillit och har verkliga möjligheter till delaktighet.

Projektet Rent vatten 2030 tar fram åtgärdsplaner för 12 vattenförekomster. Dessa planer möjliggör korrekt placering av åtgärder baserat på plats och behov, vilket optimerar effekten och kostnadseffektiviteten. De underlättar prioritering mellan olika vattenförekomster och inkluderar åtgärder som kan förbättra avlopp eller markanvändning.

Den nya naturvårdsförordningen från 2023 och programmet för frivilligt biotopskydd som inleddes samma år utgör stora framsteg för naturvården.

Det pågående arbetet med platsutveckling för Åland sker på många plan, ett exempel är ”Storyn om Åland” som bidrar till attraktionskraft.

Försäljningen av eldningsolja har mer än halverats sedan 2005.

Sedan Långnabba vindkraftspark togs i bruk år 2022 har andelen producerad vindkraftsel i förhållande till den åländska elanvändningen ökat från 18,8 % år 2021 till 55,5 % år 2023.

Älänningarnas intresse för miljön ökar.

Strategiskt utvecklingsmål 1: Välmående människor vars inneboende resurser växer

1.1 Alla har tillgång till det som för var och en bidrar till fysisk och psykisk hälsa, meningsfullhet och goda relationer. God och jämlik vård och omsorg är garanterad för alla. Tillgången till det som inte främjar fysisk och psykisk hälsa begränsas.

1.2 Genom hela livet har alla tillgång till kvalitativ utbildning, konst, kultur och andra bildningsformer som främjar var och ens och allas vårt gemensamma blomstrande.

1.3 Alla ungdomar och vuxna har sysselsättning i form av studier, arbete eller annan syssla.

1.4 Alla barn, ungdomar och vuxna tar efter förmåga ansvar. Beroende på ålder och förmågor sker detta bland annat genom att vi tar hand om vårt välbefinnande och konsumerar måttfullt. Vi hjälps åt att spegla och bekräfta egenskaper som förnöjsamhet och lyhördhet.

Strategiskt utvecklingsmål 2: Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället

2.1 Diskriminering och korruption förekommer inte.

2.2 Alla tar ansvar för att avskaffa alla former av fysiskt, sexuellt och verbalt våld, särskilt i nära relationer.

2.3 Ingen lever i en ekonomiskt utsatt position och de ekonomiska klyftorna minskar. Alla har ett hem som skänker glädje och ro.

2.4 Likvärdigt arbete ersätts med lika lön. Jämn fördelning av det oavlönade hem- och omsorgsarbetet.

2.5 Åland är barn- och äldrevänligt och personer med funktionsnedsättning upplever trygghet, frihet och tillgänglighet.

2.6 Jämställdhet och jämlikhet har uppnåtts. Kvinnor, män och inflyttade är representerade i beslutande organ.

2.7 Beslutsfattandet är deltagandebaserat. Förtroendet för samhällsinstitutioner respektive valdeltagandet är högt. Ålands invånare, förenings- och näringsliv samt myndigheter är delaktiga i att utforma samhället. Barn hörs i frågor som rör dem.

2.8 Kultur, idrott och andra föreningsaktiviteter förenar människor och skapar delaktighet.

Strategiskt utvecklingsmål 3: God vattenkvalitet

3.1 Alla på Åland har kunskap om och tar ansvar för att åländska vatten uppnår god kvalitet.

3.2 Ålands röst i Östersjön är proaktiv. Åländska aktörer och individer samverkar med övriga Östersjöregioner för att påverka och uppnå vatten av god kvalitet.

3.3 Näringslivet på Åland använder hållbara cirkulära lösningar och bidrar till minst halverade utsläpp av näringsämnen till 2030 (jämfört med 2015).

3.4 Hänsyn till klimatförändring och dess konsekvenser integreras i alla utvecklings- och planeringsprocesser som påverkar vattenbruk och havsanvändning.

3.5 Människoskapade nettoutsläpp av fosfor och kväve till vatten har minst halverats år 2030 (jämfört med 2015).

3.6 Internbelastningen av fosfor i sjöar och vikar har identifierats och åtgärder pågår för minskningar.

3.7 Människoskapade kretslopp av näringsämnen är till största delen slutna. Åland är ledande i Östersjöregionen gällande cirkulärt omhändertagande av näringsämnen 2030 och exportör av näringsämnen 2051.

3.8 Läckage av farliga ämnen, såsom läkemedel, växtskyddsmedel, hushållskemikalier, mikroplaster och gifter till vattenmiljön har minskat till icke skadliga nivåer. Nedskräpningen av vattenmiljön har upphört.

3.9 Ett samlat helhetsperspektiv på VA-användningen som säkerställer att handlingsplaner och åtgärder innebär förbättringar av vattenkvaliteten.

Strategiskt utvecklingsmål 4: Ekosystem i balans och biologisk mångfald

4.1 Alla som bor och verkar på Åland har insikten om att djur, växter och ekosystem har ett egenvärde i sig själva. Kunskap om biologisk mångfald, ekosystem i balans samt särskilt värdefulla arter och biotoper är hög inom alla samhällssektorer.

4.2 Ekosystem och biologisk mångfald är integrerade i alla utvecklings- och planeringsprocesser för mark- och havsanvändning (s.k. regional grönstruktur) och används som redskap för att mildra effekter av klimatförändringarna, motverka habitatfragmentering och -förstöring samt säkerställa gröna korridorer.

4.3 Miljöpåverkan av invasiva arter är så låg att på Åland naturligt förekommande arter och biotoper inte hotas.

4.4 Havs-, kust-, och landområden samt särskilt skyddsvärda biotoper och arter på Åland är skyddade minst till den nivå och omfång som EU:s regelverk kräver.

4.5 Naturförlusten har avstannat. Områden där särskilt skyddsvärda biotoper eller arter tidigare förekommit har antingen återställts eller så har dessa arter och biotoper återinförts eller återskapats inom områden som särskilt lämpar sig för dessa förekomster.

Strategiskt utvecklingsmål 5: Attraktionskraft för boende, besökare och företag

5.1 Åland ska ha 35 000 invånare.

Strategiskt utvecklingsmål 6: Kraftigt minskad klimatpåverkan

6.1 80 % lägre totala växthusgasutsläpp (exklusive all sjöfart förutom skärgårdsfärjorna) jämfört med 2005.

6.2 50 % lägre växthusgasutsläpp från vägtrafiken jämfört med 2005.

6.3 100 % av elanvändningen kommer från fossilfria energikällor.

6.4 Ingen fossil uppvärmning av byggnader.

Strategiskt utvecklingsmål 7: Hållbar konsumtion och produktion

7.1 Mängden avfall som uppkommer på Åland har minskat till max 1,2 ton per person per år.

7.2 Alla företag och organisationer har integrerat hållbarhet, resurssnålhet och cirkularitet i kärnan av sin verksamhet.

7.3 Alla offentliga organisationer praktiserar hållbar offentlig upphandling.

7.4 Alla bygger och renoverar på ett hållbart, resurssnålt och cirkulärt sätt.

7.5 Nyttodjurens naturliga beteende främjas genom att deras naturliga behov som mat och rörelse tillgodoses.

7.6 Åtminstone 80% av befolkningen har en resurssnål och återanvändande livsstil.

7.7 Åtminstone 80% av befolkningen äter en lokalproducerad kost som enligt aktuella rekommendationer både är till gagn för människors och planetens hälsa.

7.8 Åtminstone 80 % undviker att köpa varor som innehåller skadliga kemikalier.

7.9 De konsumtionsbaserade luftutsläppen av koldioxidekvivalenter har minskat till 4 ton per person senast 2030 och 2 ton per person senast 2040.

Mål	Huvud-indikatorer	Kommentar	Status
 Välmående	1. Harvards Flourishing-mått 2. Förväntad livslängd 3. Andel i befolkningen som har en eftergymnasial examen 4. Andel av befolkningen som anger sig ha medel eller hög möjlighet att samskapa meningsfulla förutsättningar/aktiviteter i sitt liv just nu	Den förväntade livslängden är hög och många ålänningar upplever sig blomstra. Detta reflekterar goda sociala, ekonomiska och miljömässiga förhållanden. Samtidigt ökar den psykiska sjukdomsbördan och vår hälsa påverkas negativt av olika livsstilsfaktorer. Andelen med eftergymnasial examen är stabil och sysselsättningen god. Däremot har långtidsarbetslösheten stigit och psykisk ohälsa orsakar många sjukskrivningar och sjukpensioneringar. Vi behöver bättre nyttja de förutsättningar som redan finns för att öka gemenskap och välmående.	
 Tillit och delaktighet	5. Andel av befolkningen som anger hög mellanmännisklig tillit 6. Ekonomisk jämlikhet (GINI-koefficienten) 7. Andel av befolkningen som har upplevt våld i nära relationer under de senaste 12 månaderna 8. Andel av befolkningen som upplevt a. diskriminering och b. korruption de senaste 12 månaderna 9. Jämställdhet GII är högt	Det åländska samhället visar en stabil grund för tillit. Många insatser görs för att möjliggöra verklig delaktighet i samhället för olika grupper. Samtidigt behövs fortsatt arbete för att minska våldsutsatthet och trakasserier, framförallt könsrelaterat våld. Trots den gröna tummen behövs mer arbete för att främja jämställdheten framförallt vad gäller upplevd diskriminering, representation och lönesättning. Det behövs även fortsatt arbete för att den ekonomiska utsattheten inte blir större.	
 God vatten-kvalitet	10. Vattnets kvalitet 11. Utsläpp av fosfor och kväve 12. Genomförandegrad av vattenvårdsåtgärder	Framsteg görs men utmaningar kvarstår. Den ekologiska statusen i Ålands kustvatten är måttlig i mellan- och ytterskärgården, medan innerskärgården och flertalet sjöar uppvisar sämre resultat. Havsmiljöns tillstånd i Finland 2024 visar att havsnaturens tillstånd förblivit i stort sett detsamma jämfört med den tidigare statusbedömningen, medan långtidstrenderna har förbättrats något för flera deskriptorer. Åland genomför många projekt och åtgärder för dricksvatten, vatten och avlopp, samt sjöars och kustvattens status både inom och utanför Åland, men det är inte tillräckligt för att nå målet.	
 Biologisk mångfald	13. Andel skyddad mark 14. Andel skyddat vatten 15. Attityd hos allmänheten till biologisk mångfald	Trots att många ålänningar stöder att naturen har ett egenvärde återstår mycket praktiskt arbete för att stoppa naturförlusten, säkra artrikedom i framtiden och bekämpa främmande arter. Mer ambitiösa strategier krävs för att säkra att tillräckligt stora land- och havsytor skyddas för att uppfylla EU:s strategi samt säkra livsgrunden för många arter. En mer utbredd förståelse för ekosystem och deras funktioner kan vara en förutsättning för att biotoper beaktas bättre i planeringsprocesser på alla nivåer.	

Mål	Huvud-indikatorer	Kommentar	Status
 Attraktionskraft	16. Befolkningsförändring (födelse, in- och utflyttning) 17. Antal arbetsplatser i företag 18. Antal anlända övernattande gäster i kommersiella logianläggningar	Om Åland uppnår de sex övriga strategiska hållbarhetsmålen, blir Åland en attraktiv plats att bo och besöka. Därför kan målens samtliga indikatorer ses som delindikatorer för mål 5. En person som mår bra och trivs i livet och regionen bidrar mer till hållbar utveckling. Nätverket Bärkraft och mål 5 satsar på att inspirera genom värdegrunden ”Alla kan blomstra” och projektet ”Storyn om Åland”, som skapar kommunikationsmaterial för rekrytering utanför Åland baserat på Ålands verkliga bild.	
 Kraftigt minskad klimatpåverkan	19. Totala koldioxidutsläpp 20. Andel lokalproducerad fossilfri el 21. Försäljning av eldningsolja	Under perioden 2005 till 2022 minskade växthusgasutsläppen per invånare på Åland med 44%. Enligt prognosen för växthusgasutsläpp kommer målet om 80% lägre koldioxidutsläpp senast 2030 inte att nås. Transportsektorn är Ålands största utsläppskälla på grund av betydande sjötrafik och ett högt antal fordon per hushåll i kombination med en låg andel fordon som drivs på icke fossila bränslen. Utbyggnaden av fjärrvärmnäten och en ökad användning av värmepumpar har minskat behovet av eldningsolja och kraftigt minskat utsläppen kopplade till uppvärmning.	
 Hållbar konsumtion och produktion	22. Andel av befolkningen som har en resurssnål återanvändande livsstil 23. Antal företag, föreningar och offentliga organisationer som årligen redovisar sitt hållbarhetsarbete 24. Uppkommen mängd avfall per person 25. Konsumtionsbaserade luftutsläpp av koldioxid-ekvivalenter per person	Generellt har Mål 7 de senaste åren upplevt medvind inom både den tekniska utvecklingen, lagstiftningen samt både hushållens, företagens och den offentliga sektorns inställning till hållbarhet. Lagstiftningen släpar förvisso efter, men om den utvecklas samtidigt som vi fortsätter se en positiv trend gällande intresset för hållbarhet och en fortsatt teknisk utveckling har vi goda chanser att nå eller åtminstone närma oss Mål 7 till 2030.	

Tack och förlåt

Att sammanställa en kartläggning över nuläge vad avser sju strategiska mål och 40 delmål är ingen enkel uppgift. Många är vi som varit involverade – främst rådets ordförandetrío, rådets huvudsekreterare, målansvariga och processledare för de olika målen, ÅSUB, lotsfunktionen på föreningen bärkraft.ax och beredningsgruppen inom arbetsgruppen för koordinering och rapportering (KORA). Förutom dessa har många tjänstemän vid Ålands landskapsregering, målens team och även flera externa sakkunniga involverats. Alla har bidragit med sin expertis för att åstadkomma en så bra statusrapport som möjligt. Med det sagt kan naturligtvis fel förekomma – den uppmärksamma läsaren som finner eventuella sådana kan vända sig till ***info@barkraft.ax***.

Så här i slutet av en statusrapport återstår det dock från rapportredaktionens sida att uttrycka ett stort tack till alla som bidragit – tack för all diskussion, alla förslag, alla skrivningar och omskrivningar och för ert engagemang! Ni är guld värda!

***Med tacksamhet,
redaktionen.***

bärkraft.ax

ÅLANDS LAGTING

**Ålands
landskapsregering**